

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

Власик М.В.,

студент 5-го курсу факультету

Європейського права та правознавства

Ужгородський національний університет

Корупція є однією з найгостріших соціальних і правових проблем сучасності. Деякі дослідники вважають, що корупція стала головною політичною проблемою кінця ХХ століття і сьогодні вона є одним з основних чинників, що створюють реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку держави. Корупція негативно впливає на всі сторони суспільного життя: економіку, політику, управління, соціальну і правову сфери, громадську свідомість, міжнародні відносини.

І саме тому боротьба з корупцією та організованою злочинністю є однією з тих першочергових проблем, що стоять перед незалежною українською державою.

Кримінально-правова проблема боротьби з корупцією — один із пріоритетних напрямків діяльності державних органів усіх рівнів. Успіх політичних і економічних реформ, що були ініційовані владою в нашій державі, залежить від багатьох чинників, насамперед від ефективної роботи органів державної влади, проте чи не найголовнішим фактором їх гальмування є корупція. Так вважають більшість Західних країн, і тому Україна має дуже низькі індекси, які свідчать про низьку якість боротьби з цим явищем.[1, с.19]

Проблемам корупції в Україні присвячено велику кількість праць. Як соціально-політичне явище корупцію розглядав Є.В. Невмержицький, адміністративно-правові засади боротьби з корупцією з'ясовували Р.М. Тучак, та С.С. Рогульський, причини та наслідки корупції досліджували І.В. Ангелко, В.Б. Молчанов, корупцію в ОВС розглядали З.Р. Кісіль та А.Н. Виригин, напрями протидії цьому явищу вивчав Є.Д. Скулиш та багато інших вчених.

На сьогодні проблема корупції в нашій країні набула таких масштабів, що Україна за цим критерієм відноситься до неблагополучних держав світу. Тому на сьогодні існує необхідність в дискусивному розгляді загальних питань важливості посилення антикорупційної боротьби з цим явищем. Ці обставини і обумовили вибір теми даної статті і в тому числі магістерської роботи.

Причини і наслідки корупції на сьогодні не можна пояснити однозначно, передусім тому, що між ними немає чіткої межі і не завжди можна визначити що є первинним, а що вторинним. Так, нерозвинена економіка може породжувати корупцію і одночасно бути її наслідком.

Метою даного дослідження є системний аналіз корупції та відповідальності за неї. Тому у межах дослідження розглянуто такі завдання: розглянуто поняття корупції; визначено причини її розповсюдження в Україні та напрямки боротьби з нею; визначено посилення кримінальної відповідальності як стратегічного напрямку посилення боротьби з корупцією на сучасному етапі.

На сьогодні щодо визначення поняття корупції існує велика кількість різновекторних поглядів. Є.В. Невмержицький об'єднує їх у дві групи. Перша – це погляди, які є в рішеннях і резолюціях міжнародних організацій. Їх узагальнююча суть полягає в тому, що це складне, багатоаспектне явище, яке виявляється не тільки в конкретних діяннях, а й у відхиленні поведінки посадових осіб від соціальних і культурних цінностей суспільства. Автори другої групи поглядів розглядають корупцію як чисто злочинну діяльність у сфері політики або державного управління, а окремі з них фактично ототожнюють її з

хабарництвом.[1] В словничку юридичних термінів «корупцією» визнається підкуп державних, політичних, громадських діячів, службовців державного апарату, вчинений особою у певних вузькокорпоративних (кланових) інтересах[2, с. 42].

Варто відзначити, що корупційні правопорушення спричиняють негативні наслідки передусім в економіці, адже це саме та сфера, де отримуються найбільші прибутки і де є простір для поширення корупційних зв'язків та схем. Зокрема, створюючи перешкоди для одних суб'єктів господарювання та надання особливих сприятливих умов іншим, корупція призводить до зміцнення недобросовісної конкуренції, блокування надходження іноземних інвестицій, розширення тіньової економіки, що має наслідком зменшення податкових надходжень до бюджету, в результаті чого знижується ефективність економічної політики держави, і, як наслідок, відбувається стримування економічного розвитку, або ж занепад економіки.

В ст. 1 не чинного нині закону України «Про боротьбу з корупцією» під корупцією розумілось діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг. [3]

В Законі України «Про засади запобігання і протидії корупції» під корупцією слід розуміти використання відповідною особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей. [5]

І.А. Ангелко відмічає, що основними причинами розвитку корупції в Україні є відсутність стабільного та збалансованого законодавства; правовий нігілізм з боку влади та населення (правовий нігілізм - це антипод правової культури, ранній прояв правового безкультур'я, ігнорування права, юридичних норм, правових цінностей, зневажливе ставлення до правових принципів. Він є причиною правопорушення, кримінальних зловживань); недосконалість, складність та відсутність системи обліку та звітності; нестабільність податкової політики, потужний податковий тиск, антагоністичний з інтересами переважної кількості фізичних та юридичних осіб, які існують у межах законодавчого поля; відсутність інвестиційної альтернативи тіньовим капіталом; безконтрольне зростання кількості корумпованих, кримінальних структур, безкарність їх діяльності, пасивна згода держави на легалізацію кримінальних

авторитетів; українська приватизація, яка відбувалася неофіційно та напівлегально; незахищеність громадян і підприємств від посягань; адміністративні бар'єри; втрата історичних традицій, моральних норм, які лежать в основі поваги до приватної власності, кодексу підприємницької честі. [4, с. 171]

А.О. Яфонкін відмічає, що для досягнення мети подолання корупції необхідно створити умови, за яких правомірна поведінка державних службовців є соціально престижною і вигідною, а можливості для зловживання владою або службовим становищем зводяться до мінімуму. Головною умовою повинна бути неминуха відповідальність винних осіб за вчинення корупційних діянь та настання для них таких негативних наслідків, як неврахування строку державної служби при нарахуванні пенсійного забезпечення, відсутність кар'єрного зростання, відсутність права користування різними соціальними фондами, позбавлення можливості в майбутньому обіймати посаду державного службовця тощо. Створення такої системи і потрібно визначати стратегічною метою антикорупційної діяльності у будь-якій державі. [7]

Першочерговим в створенні системи протидії корупційним діянням повинне бути саме посилення кримінальної відповідальності за корупційні злочини. Корупційним необхідно визнати злочин, що вчинюється посадовою особою органу державної влади чи органу місцевого самоврядування з використанням свого службового становища з корисливих мотивів, іншої особистої зацікавленості або для задоволення інтересів третіх осіб.[8,с. 118].

Для цього необхідно: по-перше, посилити кримінальну відповідальність за корупційні діяння, передбачені в чинному Кримінальному кодексі України; по-друге, ґрунтовно проаналізувати практику діяльності правоохоронних органів щодо розслідування злочинів в цій сфері та визначити на цій підставі проблеми в кваліфікації дій; по-третє, внести відповідні зміни до Кримінального кодексу щодо усунення прогалів в можливій кваліфікації антикорупційних дій.

Підводячи підсумки, зазначимо, що рівень корупції в Україні досяг такого високого рівня, що для його подолання необхідно впровадити комплекс кардинальних заходів. Для цього необхідно вдосконалити антикорупційне законодавство та забезпечити його дотримання. Лише в такому випадку буде створено стратегічні передумови для боротьби з проявами корупції в усіх ланках життєдіяльності суспільства

Список використаної літератури:

1. Корупція як соціально-політичне явище: особливості проявів і механізми подолання в сучасній Україні : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Є.В. Невмержицький. — К., 1999. — 19 с.
2. Словничок юридичних термінів : навч. посіб. / уклад. В.П. Марчук. - К.: МАУП, 2003. - 128 с.
3. Ангелко І.В. корупція в Україні - явище закономірне / І.В. Ангелко // Науковий вісник НЛТУ України. - 2008, вип. 18.9. - С. 171-174.
4. Висновок на проект Закону України “Про засади запобігання і протидії корупції в Україні”
5. Яфонкін А.О. Протидія корупції: поняття, зміст та напрями / А.О. Яфонкін // Фінансове право - №3. - С. 38-42.
6. Чубенко І.В. Генезис поняття корупції / І.В. Чубенко // Бюлетень Міністерства юстиції України- № 1. - С. 113-118.